

Souhrnná teritoriální informace:

Kambodža

Zastupitelský úřad 28. 7. 2021 4:53

Kambodžské království patří společně s Laosem a Myanmarem mezi nejméně rozvinuté země Sdružení národů jihovýchodní ASIE (tzv. uskupení ASEAN). Kambodža je zároveň jednou z nejhudších zemí asijského kontinentu, což je do značné míry dědictvím politického a ekonomického vývoje země v 70. a 80. letech minulého století. Přes znatelné pokroky, které země učinila v posledních několika dekadách, je však míra chudoby země stále vysoká. Ekonomika je silně závislá na zahraničním obchodu s převažujícím neformálním sektorem. Hlavními ekonomickými odvětvími jsou textilní průmysl, stavebnictví a cestovní ruch. Země je rovněž významným příjemcem zahraniční rozvojové asistence. V žebříčku konkurenceschopnosti, který sestavuje Světové ekonomické fórum (WEF), se Kambodža umístila na 106. pozici ze 141 srovnávaných ekonomik. Dle OECD je stupeň exportního rizika 6/7.

Kambodža je ve srovnání se svými sousedy relativně malým trhem, a může být proto zajímavým doplňkem pro české firmy působící v regionu jihovýchodní Asie. Perspektivní je především oblast zemědělství a návazných zpracovatelských odvětví včetně potravinářství, vodohospodářství a ochrana životního prostředí či zdravotnictví. Rozmach cestovního ruchu v zemi v době před pandemií by mohl přinést příležitosti ve zlepšování infrastruktury civilního letectví. Obecně se nacházejí příležitosti pro české exportéry v Kambodži tam, kde mohou pomoci s rozvojem infrastruktury a nabídnout zkušenosti a know-how, včetně možností tréninku a školení odborných specialistů.

Kambodžská kultura a jednání se příliš neliší od prvků tradičních kultur východní Asie. Důležité je vybudování osobního vztahu a důvěry. Preferováno je osobní jednání. Z ekonomického pohledu je třeba mít na paměti, že Kambodža je nadále rozvojovým trhem s omezenou dostupností kapitálu a této skutečnosti je třeba přizpůsobit nabídku vhodných produktů a služeb. V posledních letech až do nástupu pandemie Covid-19 zažívala Kambodža silný ekonomický růst okolo 7 % HDP. Návrat na tyto původní růstové hodnoty je však v krátkodobém horizontu spíše nereálný.

V důsledku pandemie je nutné se připravit na riziko odkládání vládních nákupů, dočasné snížení investičních aktivit ze strany státu i soukromých subjektů a odkládání větších projektů formou dodávek na klíč. V politické oblasti v posledních letech posilují autoritářské tendence. Po soudním rozpuštění hlavní opoziční strany v roce 2017 v zemi prakticky neexistuje reálná opozice. Vládnoucí Kambodžská lidová strana v posledních volbách do Národního shromáždění v roce 2018 obsadila všechny mandáty.

Základní údaje	
Hlavní město	Phnompenh
Počet obyvatel	15,55 mil. (2020)
Jazyk	khmerština
Náboženství	buddhismus (97%)
Státní zřízení	konstituční monarchie
Hlava státu	Norodom Sihamoni
Hlava vlády	Hun Sen
Název měny	kambodžský riel (KHR)
Cestování	
Časový posun	+ 5 hod. (letní), +6 hod. (zimní)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Mgr. Martin Vávra
Ekonomický úsek	PhDr. Ing. Štěpán Vojnár
Konzulární úsek	PhDr. Ing. Štěpán Vojnár
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	28,8
Hospodářský růst (%)	4,6
Inflace (%)	3,3
Nezaměstnanost (%)	<0,5 %

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Od roku 2016 je Kambodža podle Světové banky klasifikována jako země s nižším středním příjmem, v klasifikaci OSN však nadále zůstává v kategorii nejméně rozvinutých zemí (LDC) s preferenčním obchodním režimem na vyspělé trhy. Kambodža je aktuálně na 144. místě v Indexu lidského rozvoje OSN z celkem 189 sledovaných zemí (2020). V zemi je dobře rozvinutý sektor soukromého podnikání. V případě veřejného sektoru je však překážkou nízká dostupnost kapitálu státu a závislost na rozvojové a úvěrové pomoci ze zahraničí. Mezi přetrvávající výzvy země se řadí korupce, nízká úroveň veřejné infrastruktury, nedostatečná vymahatelnost práva, byrokratické procesy, vysoké ceny elektřiny a nedostatek kvalifikovaného personálu. Premiérem Kambodže je od roku 1985 Hun Sen, který je zároveň předsedou vládnoucí Kambodžské lidové strany (CPP). Po soudním rozhodnutí o rozpuštění největší opoziční politické strany v roce 2017 nemá CPP v zemi vážného mocenského soupeře. Ve volbách do Národního shromáždění v roce 2018 zvítězila s jasnou převahou téměř 77 % hlasů a obsadila všech 125 křesel v Národním shromáždění, ovládla Senát a celkové složení vlády.

Hlava státu (král): Norodom Sihamoni

Předseda vlády: Hun Sen

Členové vlády

- 1 Stálý místopředseda vlády a ministr odpovědný za Radu ministrů: Bin Chhin
- 1 Místopředseda vlády a ministr vnitra: Sar Kheng
- 1 Místopředseda vlády a ministr národní obrany: Tea Banh
- 1 Místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí a mezinárodní spolupráce: Prak Sokhonn
- 1 Místopředseda vlády a ministr hospodářství a financí: Aun Pornmoniroth
- 1 Místopředseda vlády a ministr územního rozvoje, urbanizace a stavebnictví: Chea Sophara
- 1 Místopředsedkyně vlády a ministryně vztahů mezi Národním shromážděním a Senátem: Men Sam An
- 1 Ministr zemědělství, lesnictví a rybolovu: Veng Sakhon
- 1 Ministr pro rozvoj venkova: Ouk Rabun
- 1 Ministr obchodu: Pan Sorasak
- 1 Ministr průmyslu, vědy, technologií a inovací (dříve Ministerstvo průmyslu a řemesel): Cham Prasidh
- 1 Ministr těžebního průmyslu a energetiky: Suy Sem
- 1 Ministr plánování: Chhay Than
- 1 Ministr školství, mládeže a sportu: Hang Chuon Naron
- 1 Ministr sociálních věcí, veteránů a rehabilitace mládeže: Vong Soth
- 1 Ministr životního prostředí: Say Sam Al
- 1 Ministr vodních zdrojů a meteorologie: Lim Kean Hor
- 1 Ministr informací: Khieu Kanharith
- 1 Ministr spravedlnosti: Keut Rith
- 1 Ministr pošty a telekomunikací: Chea Vandeth
- 1 Ministr zdravotnictví: Mam Bunheng
- 1 Ministr veřejných prací a dopravy: Sun Chanthol
- 1 Ministryně kultury: Phoeurng Sackona
- 1 Ministr cestovního ruchu: Thong Khon
- 1 Ministr kultu a náboženství: Chhit Sokhon
- 1 Ministryně pro záležitosti žen: Ing Kanthaphavi
- 1 Ministr práce a odborného vzdělání: Ith Sam Heng
- 1 Ministr veřejných funkcí: Prum Sokha
- 1 Ministr Státního sekretariátu pro civilní letectví: Mao Havannal

1.2 Zahraniční politika země

Kambodža je členem většiny významných mezinárodních organizací, včetně OSN, Světové obchodní organizace a specializovaných agentur OSN. Z regionálních institucí a organizací je členem sdružení ASEAN a Asijské rozvojové banky (ADB). Evropská unie je největším poskytovatelem grantové rozvojové pomoci a díky systému všeobecných celních preferencí (GSP) „Everything But Arms“ (EBA), je jedním z největších trhů pro kambodžský vývoz. Toto platí nadále navzdory částečnému odebrání EBA v roce 2020, k čemuž EK přistoupila v důsledku zhoršující se politické situace v zemi. Evropské investice v Kambodži jsou oproti tomu velmi omezené (pouze 2 %) a výrazně pod asijským průměrem. Vzájemná obchodní bilance EU – Kambodža je dlouhodobě nevyrovnaná.

V posledních letech se prohlubuje ekonomická závislost na Číně, která je největším poskytovatelem přímých zahraničních investic. Čína zároveň drží 46 % kambodžského zahraničního dluhu. Vztahy Kambodže se svými regionálními partnery v rámci ASEAN mají především hospodářský kontext. Ekonomicky se v rámci regionu jihovýchodní Asie Kambodža orientuje především na sousední Vietnam a Thajsko. Odbytí kambodžských vývozců jsou však zejména západní trhy (EU a USA). Země je významným podporovatelem multilateralismu a mezinárodní spolupráce, což je dáno její převažující závislostí na zahraničním obchodě a rozvojové spolupráci.

1.3 Obyvatelstvo

- 1 Počet obyvatel: 15,5 mil. (odhad 2021)
- 1 Hustota: 86 obyv./km²
- 1 Přírůstek obyvatelstva: 1,2 %
- 1 Městská populace: 24,2 %
- 1 Oblasti s největším počtem obyvatel: Phnompenh (13,9 %), Kandal (7,8 %), Prey Veng (6,9 %) a Siem Reap (6,6 %)
- 1 Národnostní složení: Khmerové: 97,6 %, Čamové: 1,2 %, Číňané: 0,1 %, Vietnamci: 0,1 %, ostatní: 0,9 %
- 1 Náboženská skladba: buddhisté: 97,9 %, muslimové: 1,1 %, křesťané: 0,5 %, ostatní: 0,6 %

2 Ekonomika

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

V roce 2020 kambodžská ekonomika poklesla o téměř 2 % HDP. V důsledku pandemie byl poprvé od 80. let zaznamenán pokles ekonomiky. Pandemie Covid-19 se projevila silným poklesem ve všech klíčových odvětvích hospodářství – textilním průmyslu, stavebnictví a cestovním ruchu. Ekonomická krize potvrdila předešlá varování mezinárodních finančních institucí, že po dekádu trvající 7% růst je nevyvážený a Kambodža není dostatečně připravena čelit vnějším šokům. Závislost na rozvojové spolupráci a grantové pomoci se může kvůli přetrvávající nejistotě plného obnovení globální poptávky krátkodobě prohloubit. Postupné oživení lze očekávat již v letošním roce, návrat na původní růstové hodnoty však bude mít postupný ráz.

Pokud jde o vyhlídky na rok 2021, nižší poptávka ve vyspělých zemích a cestovní restrikce se budou nadále promítat ve zvýšené nezaměstnanosti. Návrat na původní tempo růstu závisí na plném obnovení poptávky po surovinách (zejména rýže, kaučuk). V rámci výroby pak půjde hlavně o textilní produkci. Odhaduje se, že cestovní ruch se na předpandemickou úroveň vrátí nejdříve v roce 2024. Výpadky globálních dodavatelských řetězců pocítila kambodžská ekonomika, která je silně závislá na zahraničním obchodu s převažujícím neformálním sektorem, propadem ve všech klíčových odvětvích – textilním průmyslu, stavebnictví a cestovním ruchu.

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	7,5	7,1	-1,7	4,6	6,3
HDP/obyv. (USD/PPP)	4 260,6	4 583,0	4 530,0	4 750,0	5 070,0
Inflace (%)	2,5	1,9	2,9	3,3	3,4
Nezaměstnanost (%)	0,1	0,1	0,3	N/A	N/A
Export zboží (mld. USD)	13,0	15,0	18,1	20,8	22,9
Import zboží (mld. USD)	18,8	22,2	20,7	22,9	26,5
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-5,8	-7,3	-2,6	-2,2	-3,6
Průmyslová produkce (% změna)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Populace (mil.)	16,3	16,5	16,7	17,0	17,2
Konkurenceschopnost	110/140	106/141	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	6/7	6/7	6/7	6/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, WEF

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Veřejné finance a státní rozpočet jsou dlouhodobě závislé na zahraniční rozvojové spolupráci a grantových mechanismech. V důsledku pandemie Covid-19 je nutné nadále počítat s rizikem odkládání větších projektů a snížením investic státu a soukromých subjektů. Pandemie se současně projevila útlumem vládních nákupů. Veřejný dluh se dlouhodobě zvyšuje, avšak v poměru k HDP nadále dosahuje udržitelných hodnot.

Veřejné finance	
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-4,6
Veřejný dluh (% HDP)	32,7
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-1,3
Daně	

Kambodžská vláda oznámila expanzivní rozpočet pro rok 2021. Očekává se, schodek rozpočtu zůstane vysoký na úrovni 4,6 % HDP. Financování protipandemických výdajů si patrně vyžádá další půjčky od rozvojových partnerů, a to i z důvodu nižších očekávaných příjmů do státního rozpočtu. Rozpočtový schodek by v roce 2022 mohl poklesnout zpět na hodnotu 3,9 % HDP.

PO	N/A
FO	N/A
DPH	N/A

2.3 Bankovní systém

Kambodžský bankovní sektor zažíval v posledních letech výrazný růst díky vstupu nových hráčů na trh, rozšiřování bankovních služeb a expanzi poboček bank do provincií. Hlavním tahounem byl především trh s realitami a hypotékami. Tento růst není dlouhodobě udržitelný a přebujelá výstavba rezidenčních i komerčních nemovitostí, kterou v posledních letech zažila především města Phnompenh a Sihanoukville, může vyústit v realitní bublinu. Rizikový je rovněž značně rozšířený trh mikropůjček a zvýšené riziko domácností úvěry hradit v případě ztráty příjmů.

Dominantní postavení si udržuje Aceda Bank, největší kambodžská banka dle objemu aktiv a také poboček. Dalšími nejvýznamnějšími bankami byly ABA Bank, Canadia Bank, Cambodian Public Bank (Campu), J Trust Royal, Vattanac Bank, Cambodia Mekong Bank Public, Maybank Cambodia a Chip Mong Bank. V posledních letech rovněž výrazně rosta obliba mikrofinančních institucí, které se převážně specializují na drobné půjčky malým podnikatelům a domácnostem, což souvisí s menší dostupností bankovních služeb (včetně elektronických) oproti vyspělým zemím. V oblibě jsou také služby elektronických peněženek v mobilu jako např. PiPay nebo PayGo.

Kambodžské hospodářství je výrazně dolarizované. Národní měna, khmerský riel (KHR), nezískala příliš veřejné podpory a většina Kambodžanů v každodenním životě i v podnikání používá americký dolar. Vysoká dolarizace je často označována za jednu ze slabostí kambodžského hospodářství, protože může být vážnou překážkou v případě, že bude stát potřebovat uplatnit měnovou politiku. V roce 2020 byl zahájen opatrný proces dedolarizace, což však v praxi zatím znamenalo pouze postupné stahování bankovek v hodnotě 1 a 5 USD z oběhu.

Akreditivy jsou velmi častým způsobem plateb a jsou upřednostňovány před bankovními zárukami nebo platbami předem. U rozsáhlých obchodních transakcí mohou být od vývozců a dovozců v požadovány další záruky. Soukromé komerční banky poskytují služby financování obchodu a mají zahraniční korespondenční banky v USA, Evropě nebo Asii.

2.4 Daňový systém

Kambodža má ve srovnání se sousedními zeměmi mírnější daňový režim. Dříve existovaly tři režimy daňového zákona: reálný, zjednodušený a odhadovaný. Nicméně kvůli neefektivnosti a nepraktičnosti takového rozdělení zákon z roku 2016 zrušil odhadovaný a zjednodušený režim. Zůstal pouze reálný režim.

Roční daně

Na konci každého roku daňový poplatník uhradí buď daň ze zisku, nebo minimální daň podle toho, která je vyšší.

- 1) Standardní daň ze zisku je ve výši 20 %. Zvláštní sazba je určena pro těžební průmysl (30 %) a pojišťovnictví (5 % hrubého pojistného). Vztahuje se na celosvětový zisk rezidentního daňového poplatníka.
- 2) Minimální daň je stanovena na 1 % z ročního obrátu včetně všech daní kromě DPH. Měsíční záloha na daň ze zisku obvykle pokryje minimální daň, proto v případě platby minimální daně místo daně ze zisku obvykle není nutné hradit žádné doplátky.

Měsíční daně:

- 1) Záloha na daň ze zisku je stanovena na 1 % z měsíčního obrátu včetně všech daní kromě DPH.
- 2) Každý rezidentní daňový poplatník podnikající v Kambodži má povinnost uhradit srážkovou daň z plateb rezidentním i nerezidentním poplatníkům daně. Tato daň je poukazována Daňovému úřadu (General Department of Taxation). Srážková daň se nevztahuje na platby související s prodejem zboží.
- 3) Mzdy rezidentních daňových poplatníků a mzdové příjmy ze zahraničí podléhají progresivní sazbě od 0 % do 20 %, zatímco nerezidentní daňoví poplatníci podléhají sazbě 20 % z příjmu v Kambodži. Za rezidentního daňového poplatníka se považuje osoba, která má místo pobytu v Kambodži nebo se zdržuje na území Kambodže nejméně 182 dní během 12 měsíců.
- 4) Daň z přidané hodnoty (DPH) má jednotnou sazbu pro zboží a služby ve výši 10 %.

Zdroj: DFDL. Další informace o daňovém systému v Kambodži – BNG Legal

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

EU poskytuje Kambodži společně s dalšími nejméně rozvinutými zeměmi (tzv. LDC země) bezcelní a bezkvótový přístup na trh EU (tzv. režim EBA - Everything but Arms). Přestože byl tento režim v roce 2020 částečně a dočasně suspendován v případě vybraných položek, přibližně 80 % kambodžského dovozu do EU nadále clům a kvótám nepodléhá. Celkově je EU druhým největším obchodním partnerem Kambodže po Číně. Nejvýznamnějšími komoditami, které EU z Kambodže dováží, jsou oděvy, obuv a jízdní kola. Investice evropských firem v Kambodži jsou značně omezené a zaměřují se převážně na cestovní ruch, spotřební zboží a částečně oděvní průmysl.

Obchodní výměna s EU (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	712,3	931,8	651,2	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	4 430,0	4 637,8	3 661,5	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	3 717,6	3 706,1	3 010,3	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Česko-kambodžské vztahy v ekonomické a obchodní oblasti jsou stále na nízké úrovni. Na vzestupu je v posledních letech obrat vzájemného obchodu, avšak jeho převážnou část tvoří dovozy z Kambodže díky beztarifnímu přístupu na trhy EU pro nejméně rozvinuté země. Objem česko-kambodžského obchodu za posledních 6 let vzrostl přibližně čtyřikrát, zásluhu na tom však má právě především prudký nárůst českého dovozu (6 mld. USD v roce 2020).

Obchodní výměna s ČR (mld. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	0,1	0,1	0,1	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	5,2	5,8	6,0	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	5,1	5,7	5,8	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

EU dlouhodobě poskytuje Kambodži jednostranný bezcelní a bezkvótový přístup na svůj trh v rámci režimu EBA (Everything But Arms). V roce 2020 byl tento režim částečně suspendován, avšak pouze v případě některých položek. Podrobnosti viz internetové stránky Evropské komise.

Smlouvy s ČR

Mezi nejvýznamnější bilaterální smlouvy se řadí tyto následující:

- 1 Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Kambodžského království o podpoře a vzájemné ochraně investic (Phnompenh 12. 05. 2008);
- 1 Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Kambodžského království o leteckých službách (Phnompenh, 08. 06. 2018).

V roce 2005 potvrdila Kambodža sukcesi smluv s bývalou ČSSR.

3.3 Rozvojová spolupráce

Od roku 2018 je Kambodža zařazena mezi 6 prioritních zemí s programem spolupráce. V období 2018 – 2023 je rozvojová spolupráce mezi ČR a Kambodžou zaměřena na oblast inkluzivního sociálního rozvoje: zdravotnictví (s důrazem na péči o matky a děti), vzdělávání (se zaměřením na středoškolské a střední odborné vzdělávání) a oblast udržitelného nakládání s přírodními zdroji: zajištění přístupu k vodě a sanitaci.

Kromě bilaterálních a trilaterálních rozvojových projektů a projektů rozvojové – ekonomického partnerství (B2B v ZRS) v gesci České rozvojové agentury (ČRA) jsou v Kambodži rovněž realizovány malé lokální projekty při zastupitelském úřadu a kambodžským studentům jsou nabízena vládní stipendia. České firmy se mohou zapojit zejména v rámci programu rozvojové-ekonomického partnerství (B2B). Program v gesci ČRA je zaměřen na podporu soukromého sektoru a vstupu českých firem na kambodžský trh. České firmy mohou během výběrových řízení v rámci programu de minimis požádat o podporu vlastních projektů zaměřených na rozvojovou spolupráci. Možné náměty, jak se mohou české firmy do programu zapojit, nabízí např. Mapa globálních oborových příležitostí.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

Vláda přijala národní plán obnovy na období 2021 – 2023. V jeho rámci byly sektory zemědělství, zpracovatelského průmyslu a domácího cestovního ruchu identifikovány jako prioritní pro opětovné nastartování ekonomiky. Byl zřízen mimořádný fond nízkouročených půjček malým a středním podnikům v zemědělském a potravinářském průmyslu. Přípravuje se rovněž revize investičního zákona, který má ulehčit zahraničním investorům v přístupu na trh a snížit byrokratickou zátěž. Zvažován je též větší důraz na digitalizaci státní správy a administrativy. Dopady ekonomické krize motivují vládu k aktivnějšímu přístupu v podpoře exportu a uzavírání nových dohod o volném obchodu, kde Kambodža doposud zaznamenávala nižší odbyt produkce (např. Čína, Korea ad.).

V důsledku pandemie je nutné nadále počítat s rizikem odkládání větších projektů a snížením investic státu a soukromých subjektů. Příležitosti lze naopak hledat v menších projektech a investicích. Pandemie se projevila útlumem vládních nákupů, avšak vyvolává tlak na zlepšování zdravotnického systému. Přípravovaná revize investičního zákona by mohla napomoci zvýšit důvěru zahraničních investorů, kteří se doposud zaměřovali na jednodušší výrobu obzvláště v textilním průmyslu. V konečném důsledku může mít pandemie pozitivní vliv na zahájení procesu diverzifikace kambodžské ekonomiky, která je žádoucí pro její udržitelný růst a jako prevence budoucích globálních krizí. Slibné možnosti skýtají doposud málo využívané obory služeb e-commerce a fintech. Lze kromě toho využívat nástroje zahraniční rozvojové spolupráce ČR, kde sektory zdravotnictví a vody a sanitace jsou prioritními obory.

► Zemědělský a potravinářský průmysl

Sektor zemědělství nebyl v důsledku pandemie zasažen tak výrazně jako jiná odvětví. Jeho dlouhodobou slabinou však zůstává nízká konkurenceschopnost pěstitelů a přílišná závislost na prvovýrobě s nedostatečně rozvinutým agrobyznysem a zpracovatelským průmyslem. Moderní zemědělské metody a technika chybějí především malým a středním podnikům. Nedoceněný potenciál nabízí agrobyznys produktů s chráněným zeměpisným označením (kampotský pepř, palmový cukr z Kampong Speu či pomelo z ostrova Koh Trong), po nichž roste poptávka, avšak jejich producenti nedisponují dostatečnými kapacitami pro zpracování a vývoz do zahraničí. Uplatnit by se mohli zejména vývozcí mikro a mini řešení, využívat lze nulovou celní sazbu při dovozu zemědělské techniky a vybavení.

► Zdravotnický a farmaceutický průmysl

Zdravotní péče se dlouhodobě potýká s nízkou důvěrou veřejnosti kvůli nedostatečnému vybavení veřejných nemocnic a nízké kvalifikaci personálu pro složitější zákroky. Ve veřejných nemocnicích chybějí zkušenosti personálu provozovat a pravidelně opravovat technologicky náročné vybavení. Pandemie prokázala potřebu nezbytných investic do vybavení nemocnic (přístroje, lůžka, nástroje a další pomůcky pro rutinní i složitější zákroky). Současně se potvrdilo, že zdravotnictví není dostatečně připraveno čelit mimořádným událostem a vyššímu počtu pacientů. V rámci dodávek lze využívat některé rozvojové nástroje s možností zaměřit se na nemocnice, kde již Česko v této prioritně indikované oblasti rozvojové spolupráce působí.

► Civilní letecký průmysl

Aktuálně probíhá výstavba nových páteřních letištních hubů a modernizace stávajících regionálních letišť. V roce 2020 byly zahájeny projekty nových letišť v Phnompenhu a Siem Reapu s předkladem dokončení v roce 2023. Modernizací by mělo projít menší letiště v provincii Mondulkiri. Realizátory těchto projektů jsou převážně čínské subjekty, možnosti subdodávek se nabízejí zvláště pro ty české firmy, které již mají dostatečné reference na čínském trhu.

► Vodohospodářský a odpadní průmysl

Příležitosti pro uplatnění nabízejí menší projekty s využitelností inovativních a cenově nenáročných řešení (mobilní úpravný vody, kořenové čističky ad.). Nedostačený kapitál veřejného sektoru na realizaci projektů lze v některých případech překlenout nástroji zahraniční rozvojové spolupráce. Firmy by se mohly uplatnit i jako dodavatelé pro místní neziskový sektor s přístupem k vlastnímu financování. Lze identifikovat částečné možnosti cestou subdodávek pro velké projekty typu úpraven vody financované mezinárodními finančními institucemi.

► Energetický průmysl

Kambodža obrací svoji pozornost k dříve opomíjené fotovoltaice, zahraniční firmy rovněž zkoumají potenciál malých vodních elektráren a větrné energie. Podle odhadů by se podíl sluneční a větrné energie na energetickém mixu země mohl do roku 2030 zvýšit ze současných 5 až na 15 %. Menší projekty obnovitelných zdrojů jsou současně nejzajímavější investiční alternativou sektoru energetiky. Kambodža však nadále počítá také s fosilními zdroji a v roce 2020 byla zahájena výstavba několika uhelných elektráren formou joint-venture. Pro případné subdodávky je nezbytná spolupráce s investory těchto projektů, kterými jsou zpravidla čínské firmy. Časté výpadky proudu mohou být předpokladem pro dodávky záložních generátorů a spojených technologií, které jsou všude v zemi běžně využívány.

Odkaz na Mapu globálních oborových příležitostí.

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

Kambodžská kultura a jednání se příliš neliší od prvků tradičních kultur východní Asie. Partneři v soukromé i veřejné sféře jsou zvyklí na jednání s cizinci, nuance a drobná kulturní nedorozumění jsou tolerována. Přesto je očekáván respekt vůči vlastní historii, kultuře i náboženství (až na výjimky buddhismus). Důležité je vybudování vztahu, uzavření obchodního partnerství může být během na delší trať. Navazování osobních kontaktů se proto vyplatí nepodceňovat. Mnohočetná letecká spojení mezi Phnompenhem a všemi regionálními metropolemi ASEAN to usnadňují. Právě proto může být zdejší trh vhodnou kombinací ke stávajícímu portfoliu nebo zamýšlenému působení v jihovýchodní Asii.

4.2 Oslovení

V případě vyšších pozic a u veřejného sektoru je vhodné volit oslovení podle pozice či hodnosti, jinak pan/paní a příjmení (adresně: Dear Mr./Ms, neadresně: Dear Sir or Madam). Na prvním místě kambodžských jmen se uvádí příjmení, poté křestní jméno. Mnoho vyšších státních úředníků, ale též funkcionářů obchodních komor ad. užívá honorární titul Excellency (na vizitkách H.E.) a očekává se, že tímto titulem budou oslovovali. Významní podnikatelé zase používají titul Oknha, případně Neak Oknha. Běžné jsou i další tituly.

4.3 Obchodní schůzka

Jak sjednat obchodní schůzku a jak probíhá (lokace a čas schůzky /kancelář, restaurace; oběd, večeře/, vizitky, dárky atd.)?

Naprostá většina schůzek probíhá v sídle partnera. Je vhodné volit dobu mezi 9:30 až 16:00 s výjimkou pauzy na oběd (cca 11:30-13:30). Soukromý sektor bývá flexibilnější včetně kratší pauzy na oběd. První kontakt a jednání jsou většinou velmi formální. Na vizitkách by měla být náležitě zvýrazněna pozice značící senioritu ve firmě, byť to nemusí striktně odpovídat používané hierarchii uvnitř české firmy. Na konci jednání, pokud jde o první schůzku, se očekává výměna dárků. Vhodná je například kniha o Česku/Praze, jednodušší upomínkový předmět např. z českého skla apod. Pro obdarování nejsou vhodné alkoholické nápoje nebo tabákové výrobky. Při schůzkách s místními partnery na nižší úrovni a většinou zahraničními zástupci je běžná větší neformálnost, jednání může být otevřenější a někdy lze rychle přejít do oslovování křestním jménem. Pracovní oběd/večeře je vhodné vybírat jako návaznou schůzku, avšak dle dohody může být tento formát i prvním kontaktem – obvykle v případě nižší časové flexibility na obou stranách nebo pokud má být předmětem jednání méně formální téma. Bývá zvykem, že partnera provází doprovod (asistenti, tlumočník ad.), aniž to v předstihu upřesní, je proto vhodné při plánování dohodnout formát jednání.

Načasování jednání

Při načasování jednání je nutné zohlednit velké množství kambodžských svátků. Přestože jejich počet byl v posledním roce redukován, náboženské a kulturní svátky jsou vícedenní a Kambodžané si je navíc prodlužují o dovolené. Nejdůležitějšími svátky jsou Khmerský Nový rok (duben) a Pchum Ben (září-říjen). V jejich těsné blízkosti není vhodné jednání plánovat.

Co českého obchodníka při jednání nejvíce překvapí?

Je třeba počítat s tím, že první schůzka bude hlavně seznamovací. Důležité je navázání důvěry. Vyplatí se být věcný, avšak není nutné zacházet ihned do velkých podrobností, pokud si je partner sám nevyžádá. Při jednáních je důležitá hierarchie. Mnohdy překvapí, že hned na počátku je

možné se dostat k vysoce postaveným kontaktům (hlavně ve státní správě). Je dobré toho využít, avšak mít i tak přiměřená očekávání, jednání to neuspěší.

Jací jsou kambodžští obchodníci?

V rámci jednání by neměl být prezentován pouze jednotlivý produkt, ale také širší vize obchodního působení. To se projevuje hlavně ve veřejném sektoru, kdy se očekává, že partner nabídne a zajistí ideálně komplexní řešení vlastní cestou (investice formou build and operate). Během jednání je nutné číst mezi řádky a vnímat reakce protistrany z řeči těla. Důležité je vybudování vztahu, konečné navázání obchodního partnerství může být během na delší trať.

Je vyjednávání s místními obchodníky jiné, ztěžují ho kulturní/náboženské/etnické odlišnosti?

Kambodžská kultura a jednání se příliš neliší od prvků tradičních kultur východní Asie. Partneri v soukromé i veřejné sféře jsou zvyklí na jednání se západními cizinci, nuance a drobná kulturní nedorozumění jsou tolerovány. Přesto je očekáván respekt vůči vlastní historii, kultuře i náboženství (až na výjimky budhismus).

Jak nakládají kambodžští obchodníci s časem v rámci obchodního jednání?

Vyžaduje se dochvilnost a ze strany místních partnerů je rovněž dodržována. Na každé jednání je vhodné si vyhradit cca 1 hodinu (2 hodiny na oběd/večeři) a je nutné počítat i s časovou rezervou pro dopravu na schůzku.

Jak nakládají kambodžští obchodníci s emocemi v rámci obchodního jednání?

Jednání jsou obvykle formální a Kambodžané jsou nejen na jednáních velmi zdvořilí – v případě jednání s cizinci někdy až příliš, zvláště pokud cítí, že jsou v nižším postavení. V tom se Kambodžané do jisté míry liší od některých jiných asijských národů, které k jednání s cizinci přistupují více jako rovný s rovným. Výrazné odhalování emocí – zejména projevy hněvu a nespokojenosti je při kontaktu s Kambodžany nepřípustné, zvláště pokud to může u partnera vyvolat ztrátu tváře. Nezájem bývá projevován nonverbální komunikací.

Existují nějaké teritoriální rozdíly v obchodních jednáních uvnitř země?

Mimo hlavní město v kambodžských provinciích je styl jednání obvykle méně formální, v některých případech může mít i improvizovanější průběh. V provinciích je nutné počítat s tlumočnickem.

Je vhodné resp. obvyklé nabízet při obchodních jednáních alkohol?

Během pracovního oběda/večeře je běžné podávat víno (většinou červené), avšak je dobré to konzultovat s partnerem při zahájení jednání. Alkohol formou dárku je spíše nevhodný, hlavně na první schůzce.

Jak se obléci na pracovní jednání?

Při jednání s významnými partnery a ve veřejném sektoru by měl být standardem plně formální oděv. Na ostatní schůzky často postačuje styl business casual (u mužů košile s dlouhým rukávem, sako, chinos), avšak příliš uvolněný styl je nevhodný (např. džíny, krátké kalhoty, a to i v případě, že se jedná o opakovanou neformální schůzku formou večeře).

Jak by měl vypadat ideální jednací tým (počet členů, věkové a genderové složení týmu, šéf týmu)?

Počet členů týmu a věkové složení nemá velký vliv. Partnerská strana bývá mnohdy zastoupena velmi početným týmem, a to zvláště ve státní správě. Jednání však až na výjimky vede pouze šéf týmu. Na opačné straně by to mělo být podobné, avšak doplňování prezentace ze strany dalších účastníků je možné. Genderové stereotypy nelze vyloučit. Významné pozice v kambodžských firmách nieměně zastávají nezřídka také ženy, obvykle vyššího věku.

Je obvyklé obchodního partnera pozvat domů, resp. být pozván domů? Pokud ano, co je při takové návštěvě obvyklé, co čekat?

Pozvání domů ze strany partnera je velmi neobvyklé. Naopak poměrně běžné je, že Kambodžané zvou na svatby, které jsou vždy velkolepou společenskou – nikoliv pouze rodinnou událostí a trvají i několik dnů. Odmítnutí pozvání by mělo být zdvořilé, naopak v případě účasti je dobré si vyhradit i několik hodin a připravit si též dárek.

4.4 Komunikace

Na jednáních v Phnompenhu obvykle není nutné si vzít tlumočnicka, angličtina je zde široce používána. V kambodžských provinciích je však využívání tlumočnicka poměrně časté. Očekává se, že si jej protistrana sama zajistí, ale nemusí to být podmínkou. V psané komunikaci je angličtina plně dostačující. Angličtina je zpravidla běžná v soukromém sektoru a v případě Phnompenhu také ve státní správě s výjimkou vojenských a bezpečnostních složek. Ve státní správě není v některých případech neobvyklá francouzština či ruština (řada úředníků studovala v SSSR v 80. letech). Pokud jde o komunikační omezení, je důležité se vyvarovat kontroverzních témat jako např. politická/lidskoprávní

situace a také negativních témat (chudoba, Rudí Khmerové ad.). V rámci komunikace je zcela zásadní osobní jednání a časté cesty do Kambodže. Komunikovat lze rovněž elektronicky (kromě e-mailu jsou běžné messengery – nejvíce Telegram, dále WhatsApp, Facebook Messenger a čínský WeChat. LinkedIn není tolik rozšířený. Často se používají freemailové služby (Gmail, Hotmail, Yahoo) před oficiálními firemními účty, což není známka nerespektování. Elektronická komunikace přesto nemůže nahradit osobní jednání.

4.5 Doporučení

Navazování osobních kontaktů se vyplatí nepodceňovat. Mnohočetná letecká spojení mezi Phnompenhem a všemi regionálními metropolemi ASEAN to usnadňují. Právě proto může být zdejší trh vhodnou kombinací ke stávajícímu portfoliu nebo zamýšlenému působení v jihovýchodní Asii. Je současně nezbytné se oprostit od tradičních stereotypních kulturních vnímání, které jsou s Kambodžou v Česku nezdědka spojeny v důsledku geografické vzdálenosti obou zemí a rychle se měnícího ekonomického vývoje země.

4.6 Státní svátky

Nejdůležitějšími svátky jsou každoročně Khmerský Nový rok (duben) a Pchum Ben (září-říjen). V jejich blízkosti není vhodné jednání plánovat. Jedná se o pohyblivé svátky.

Státní svátky v roce 2021

- 1 1. leden - Nový rok
- 1 7. leden - Den vítězství nad genocidou
- 1 8. březen - Mezinárodní den žen
- 1 14. – 16. duben - Khmerský Nový rok
- 1 26. duben - Visak Bochea
- 1 30. duben - Slavnost královské orby
- 1 1. květen - Mezinárodní den práce
- 1 14. květen - Oslava narozenin krále Norodoma Sihamoniho
- 1 18. červen - Oslava narozenin královny matky Norodom Monineath Sihanouk
- 1 24. září - Den ústavy
- 1 5.-7. října - Pchum Ben
- 1 15. říjen - Úmrtí krále otce Norodoma Sihanouka
- 1 29. říjen - Korunovace Norodoma Sihamoniho
- 1 9. listopad - Den nezávislosti
- 1 18. - 20. listopadu - Vodní festival

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

5.1 Vstup na trh

S ohledem na asijské zvyklosti je možno jednoznačně doporučit využívání místních zástupců znalých místního prostředí pro prodej zahraničního zboží. Partnerem českých firem mohou být i kambodžské firmy, společné podniky nebo společnosti stoprocentně vlastněné zahraničním subjektem. Mnoho evropských firem podnikajících v Kambodži včetně místních firem je sdruženo v Evropské obchodní komoře EuroCham. Komora je kromě toho aktivní v pořádání pravidelných podnikatelských prezentací a seminářů, vydává publikace informující o podnikání v Kambodži a v rámci placených služeb nabízí také další služby pro firmy, které se zajímají o vstup na místní trh.

Dovozní clo je hrazeno z veškerého zboží (až na výjimky stanovené zákonem nebo příslušnými orgány), které překročí hranice Kambodže, ve výši 0 % až 35 %. Kambodža je od roku 2004 členem Světové obchodní organizace (WTO) a uplatňuje nejvýhodnější národní sazby pro členy WTO. Kambodža je také členem zóny volného obchodu ASEAN (AFTA) a uplatňuje sazby dané Dohodou zemí ASEAN o obchodu se zbožím. Vývozní clo je uvaleno pouze na několik málo komodit, jakými je surové dřevo, kaučuk, neopracované drahé kameny a určité vodní produkty.

V srpnu 2020 vstoupilo v účinnost rozhodnutí o částečném odebrání zvýhodněných celních preferencí, které Kambodži jednostranně poskytuje EU v rámci režimu Everything But Arms (EBA). Bližší informace jsou k dispozici na internetových stránkách Evropské komise. Podrobné informace týkající se dovozních a vývozních podmínek jsou uvedeny na stránkách celní správy Kambodže. Zde lze též dohledat informace o celních a dalších sazbách.

Pokud jde o distribuci zboží v obchodní síti, je třeba mít na paměti, že Kambodža je rozvojovým trhem a distribuce v řadě případů probíhá i neformální formou. Maloobchodní prostředí v Kambodži nicméně prochází rychlou transformací. Kambodža obvykle neklade zásadní omezení na zahraniční účast v odvětvích v rámci dovozu, vývozu a distribuce. Kromě tradičních obchodů se zbožím stále častěji prodává v malých nákupních centrech západního typu, supermarketech a nákupních centrech. Dovozeči mohou požádat Ministerstvo obchodu o výhradní práva na dovoz značkových výrobků. Využití zprostředkovatele k prodeji zahraničních výrobků je nejčastější formou spolupráce, častý je rovněž model franšíz.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Kamboža nespécifikuje omezení pro založení firmy, nicméně mnohé musí získat licenci či povolení od příslušných institucí (bankovní a finanční instituce, cestovní kanceláře, realitní kanceláře, telekomunikační firmy, průmyslové závody ad.). Každý nový podnikatelský subjekt musí být registrován u Ministerstva obchodu Kambodže (15 dní před zahájením činnosti). Vyřízení registrace obvykle trvá 11 pracovních dní po předložení všech požadovaných dokladů. Následně musí být zaregistrován u Daňového úřadu (General Department of Taxation) a Ministerstva práce a odborného vzdělání. Zřízení, fungování, správa a registrace podnikatelského subjektu se v Kambodži řídí Zákonem o obchodních společnostech a Zákonem o obchodní registraci. V souladu s nimi je možné v Kambodži založit následující formy organizací:

- 1 **společnost s ručením omezeným** (s.r.o.) – může mít 1 – 30 podílníků a je řízena správní radou. Minimální registrovaný kapitál je 4 mil. KHR (přibližně 1 000 USD). Pokud je pouze jeden podílník, jedná se o jednočlennou soukromou s.r.o., pokud je více podílníků jedná se o

soukromou s.r.o. Neexistují žádná omezení ohledně vlastnictví, s.r.o. může být 100% vlastněna zahraničním subjektem a má stejná práva jako kambodžská firma až na jedinou výjimku a tou je nemožnost vlastnictví půdy.

- 1 **pobočka zahraniční firmy** – může vykonávat stejné činnosti jako s.r.o., tj. uzavírat smlouvy o nákupu a prodeji zboží a služeb a zabývat se výrobou, zpracováním, stavebnictvím atd. Výraznou nevýhodou této formy podnikání je plná odpovědnost mateřské společnosti za dluhy a ztráty pobočky v Kambodži. Pobočka musí být řízena nejméně jedním vedoucím pracovníkem. Není stanoven minimální kapitál pro založení.
- 1 **reprezentační kancelář zahraniční firmy** – její činnost se omezuje na navazování obchodních vazeb a získávání informací pro mateřskou firmu. Reprezentační kancelář není samostatným právním subjektem, nemůže vstupovat do smluvních vztahů za účelem prodeje, nákupu či poskytnutí služeb a nemůže mít žádný zisk. Musí být plně financována mateřskou firmou.

V oblasti repatriace zisků do zahraničí neexistují žádné restriktce. Zákon o zahraničních investicích garantuje investorům právo nákupu volných měn přes oficiální bankovní systém a volnou repatriaci zisků do zahraničí. Další informace, jak postupovat, je možné nalézt také např. na internetových stránkách právní kanceláře DFDL Cambodia.

5.3 Marketing a komunikace

Pro reklamu lze použít HSP, t.j. inzerci v tisku a reklamní šoty v televizi či rozhlas. Podle průzkumů je neúčinnější využití televizní reklamy, a to především ve větších městech. Mladší a střední generace je kromě televize rovněž nadprůměrně ovlivňována internetem, především sociálními sítěmi (zejména Facebook). V čím dál větší míře začínají být využívány billboardy a LCD reklamní panely. Nejvhodnějším marketingovým kanálem z pohledu účinnosti zacílení a cenových nákladů je sociální síť Facebook. Zřízení a pravidelná údržba facebookového profilu je téměř nezbytností, chce-li firma či instituce oslovit v Kambodži co nejširší spektrum zákazníků. Publikované příspěvky mohou být zveřejňovány v angličtině, ale měl by je současně doprovázet khméřský překlad.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Kambodža uznává důležitost ochrany práv duševního vlastnictví, zahrnujících obchodní značky, patenty a užité vzory, průmyslový design, ochranné známky a autorská práva. Kambodža je dlouholetým signatářem Pařížské konvence o ochraně práv duševního vlastnictví, Stockholmské konvence, Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví a Dohody o biologické diverzitě. V souvislosti se vstupem do WTO (2004) Kambodža přijala několik zákonů regulujících práva související s duševním vlastnictvím: zákon o značkách, obchodních názvech a nekalé soutěži (2002) a prováděcí předpis (2006), zákon o patentech, osvědčeních užitečných vzorů a průmyslovém designu (2003) a prováděcí předpis (2006), zákon o autorských právech a souvisejících právech (2003). V roce 2008 přijala Kambodža Zákon o ochraně práv k odrůdám a v roce 2014 zákon o zeměpisných označeních. Přestože jsou zákony teprve v raném stadiu rozvoje, účinné mechanismy registrace a ochrany práv duševního vlastnictví již fungují.

V praxi však stále dochází k častým případům porušování práv duševního vlastnictví jak v oblasti ochranných známek, tak i např. uměleckých děl či softwaru a jejich vymahatelnost dosud zaostává za legislativním zakotvením. Další informace lze nalézt na stránkách Rady pro Rozvoj Kambodže.

5.5 Trh veřejných zakázek

V rámci reformy veřejných financí přijala v lednu 2012 Kambodža Zákon o veřejných zakázkách, jehož hlavním smyslem bylo zavést jednotný systém zadávání veřejných zakázek, a zajistit tak řádné a transparentní nakládání se státními financemi. Výjimkou jsou zakázky týkající se národní obrany a veřejné bezpečnosti. Nadále však přetrvává praxe, kdy mnohé významné zakázky nejsou zveřejňovány a veřejnost získává informace o jejich výsledku velmi obtížně. Žádosti o úplatky ze strany státních úředníků jsou časté. V omezených případech bývají některé významné tendry a veřejné zakázky publikovány v denním tisku formou inzerce (například Phnom Penh Post nebo na internetových stránkách ministerstev – viz internetové a informační zdroje.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Řešení obchodních sporů

Pokud se týká sporů v oblasti zahraničních investic, Kambodža se stala v březnu 1997 členem International Finance Corporation a podepsala smlouvu o garantování zahraničních investic (Multilateral Investment Guarantee Agency agreement – MIGA). Tato smlouva zahrnuje mezinárodní mechanismus řešení vzniklých sporů.

Rizika místního trhu, platební morálka

Spolupráce s kambodžskými firmami je často limitována nedostatkem likvidních finančních prostředků a je třeba počítat s možnostmi prodlev v rámci platební morálky. Proto je třeba v obchodním styku využívat garantované platební nástroje jako jsou akreditivy a platby proti dokumentům (L/C). Dalším zásadním problémem je obtížná vymahatelnost práva a s tím související beztrestnost a hojně rozšířená korupce (160. místo ze 179 hodnocených zemí podle Transparency International v roce 2020). Podnikání v Kambodži také značně komplikují složité byrokratické procesy, vysoké ceny elektrické energie a nedostatek kvalifikovaného personálu. Z hlediska teritoriálního rizika dle klasifikace OECD je Kambodža hodnocena stupněm 6 ze 7.

Kambodžský systém řešení sporů je obvykle založen na smírčím řízení a mediaci. Často jsou více zdůrazňovány povinnosti než práva. Tento tradiční přístup k řešení sporů má i nadále významný vliv na soudní řešení sporů u kambodžských soudů. Více podrobností viz DFDL.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Pokud jde o aktuální specifické podmínky v souvislosti s pandemií Covid-19, doporučujeme sledovat internetové stránky Velvyslanectví ČR v Phnompenhu.

Před cestou do Kambodže je praktické si pořídit fotokopie všech osobních dokladů, včetně víz a letenek, a současně mít tyto dokumenty naskenované a přístupné z internetu. Zjednoduší to situaci při případné ztrátě cestovního dokladu.

Ke vstupu na území Kambodže je vyžadován cestovní pas, jehož platnost je minimálně 6 měsíců od vstupu do země. Občané ČR dále potřebují vstupní vízum. Turistické vízum na 30 dní (s možností prodloužení o 1 měsíc) je možné získat následujícími způsoby:

- 1 po přiletu na všech mezinárodních letištích (Phnompenh, Siem Reap a Sihanoukville) a na všech pozemních mezinárodních přechodech (s Thajskem: Poipet, Cham Yeam, O'Smach, Prom, Daung, Chorm; s Vietnamem: Bavet, Kaam Samnor, Trapeang Sre, Trapeang Phlong, Phnom Den, Prek Chak, Banteay Chakrei, O Yadow, Koh Roka; s Laosem: Dom Krolor). K vyplněné žádosti je třeba doložit 2 fotografie (4x6cm). Poplatek je 30 USD.
- 1 prostřednictvím internetu (tzv. e-vízum) – přihlášením na webovou adresu www.evisa.gov.kh, zvolit jazyk češtinu a dále postupovat podle návodu. Poplatek za 30 denní turistické vízum je 37 USD (30 USD vízum + 7 USD manipulační poplatek) a je nutno jej uhradit platnou platební kartou. Upozornění: e-vízum lze použít ke vstupu do Kambodže na všech mezinárodních letištích, ale pouze na 3 pozemních mezinárodních přechodech: Poipet, Bavet, Cham Yeam.
- 1 na kterémkoliv zastupitelském úřadě Kambodžského království v zahraničí. Poplatky se na jednotlivých úřadech mohou lišit.

Varianta 1) a 3) také umožňuje požádat o 30 denní pracovní/obchodní vízum. Poplatek za toto vízum po přiletu, resp. příjezdu je 35 USD a toto vízum je možné prodloužit na neurčito.

V případě ztráty cestovního dokladu s kambodžským vízem a vstupním razítkem je potřebné obdržet výstupní vízum do náhradního cestovního dokladu (NCD) vystaveného Velvyslanectvím ČR v Phnompenhu. Toto výstupní vízum vydává proti poplatku Imigrační úřad Ministerstva vnitra Kambodže (332 Russian Boulevard, Phnom Penh, Cambodia) obvykle do 3 dnů. Tento úřad také provádí jakékoli změny víza v době jeho platnosti na území Kambodže (prodloužení, převedení do nového cestovního dokladu apod.).

Cizinci jsou oblíbeným cílem zlodějů a kapsářů. Násilné činy proti cizincům jsou poměrně vzácné, nicméně se vyskytly případy, při nichž byli cizinci ohrožováni střelnými zbraněmi. Místa se zvýšenou kriminalitou jsou nábřeží Tonle Bassac, čtvrť Beung Keng Kang 1 (BKK1) v Phnompenhu, pláže a turistická část Sihanoukville. Častým způsobem krádeže je vytrhnutí nebo odříznutí popruhů batohů a tašek zloději z kolem projíždějících motocyklů. Krádežím lze předcházet dodržováním následujících zásad: nechávat cennosti v hotelovém trezoru; nosit s sebou jen nezbytně nutné věci. Batohy a tašky nosit na rameni vzdáleném od vozovky; být zvýšeně obezřetný v nočních hodinách a v odlehlých oblastech; nikdy nedávat batoh či tašku volně do košíku kola či motocyklu; v dopravních prostředcích a v přeplněných místech si dávat pozor na kapsáře; při cestách autobusem či lodí nikdy nenechávat příruční zavazadlo bez dohledu. V případě ztráty či odcizení peněz je pro získání hotovosti možno využít husté síť poboček Western Union.

V hlavním městě Phnompenhu je nejčastější formou dopravy taxi nebo tuk-tuk, které je možné objednat také pomocí aplikací elektronického sdílení (např. Grab či PassApp). Mimo hlavní město je nejčastějším způsobem dopravy opět taxi, případně autobusy a minivany, které lze rezervovat např. na stránce [Cambio Ticket](http://CambioTicket.com). Možnosti půjčení auta jsou velmi omezené, je navíc potřeba kambodžský řidičský průkaz.

Obecně se nedoporučuje konzumovat kohoutkovou vodu a namísto toho je vhodné kupovat balenou vodu.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

K práci v Kambodži je třeba mít platné pracovní/obchodní vízum a platné pracovní povolení. Pracovní/obchodní vízum je možné získat po příjezdu na všech mezinárodních letištích a na všech pozemních mezinárodních přechodech nebo na kterémkoliv zastupitelském úřadě Kambodžského království v zahraničí. Zaměstnavatel musí požádat o pracovní povolení pro své zahraniční zaměstnance na Odboru práce a sociálních věcí. V zájmu každého občana ČR, který v Kambodži pracuje, je sledovat jakékoliv změny a konzultovat je s příslušnými kambodžskými úřady.

Ve výrobním sektoru je zavedena minimální mzda, která v roce 2021 činila 192 USD. Povinné odvody zaměstnavatele do systému zdravotního a sociálního pojištění nejsou zavedeny a zahraničním pracovníkům se doporučuje sjednat službu vlastního zdravotního pojištění.

5.9 Veletrhy a akce

V Phnompenhu se každoročně pořádá několik významnějších veletrhů. Je nutno podotknout, že účast zahraničních vystavovatelů a rozsah veletrhů neodpovídá obvyklým měřítkům jiných východoasijských veletrhů. Přesto je účast na veletrhu při vážném zájmu o proniknutí na kambodžský trh potřebná. Mezi nejvýznamější pravidelně pořádané veletrhy se řadí:

- 1 Agri Cambodia (Phnompenh) – zemědělství, zemědělské technologie, potravinářství a chovatelství
- 1 CamBuild (Phnompenh) – stavební průmysl, průmyslové a zemědělské technologie, energetika, vodohospodářství; předpokládá se účast ČR formou projektu na podporu ekonomické diplomacie
- 1 CamFood a CamHotel (Phnompenh) – potraviny a nápoje, cestovní ruch, hotelnictví
- 1 Cambodia Property Expo (Phnompenh) – veletrh nemovitostí
- 1 Cambodia Architect & Decor Expo (Phnompenh) – architektura, design, stavební materiály

Konání dalších veletrhů a výstav v roce 2021 je v současné době s ohledem na pandemii Covid-19 nejisté. Lze očekávat změny termínů i rušení celých veletržních akcí. Průběžně aktualizovaný a doplňovaný seznam veletrhů a výstav lze nalézt také zde.

6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Embassy of the Czech Republic

ICON Professional Building (5th floor)

216 Norodom Boulevard Tonle Bassac 12301 Phnom Penh (odkaz Google Maps)

tel.: +855 (0)23 726 623, další kontakty zde

web: www.mzv.cz/phnompenh

Z letiště na zastupitelský úřad je možné se dopravit taxi. Taxi lze objednat na letišti, případně je možné využít aplikace sdíleného taxi (napr. Grab či PassApp). Průměrná cena za taxi z letiště do centra města se zpravidla pohybuje okolo 15 USD.

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

- 1 Policie: 117
- 1 Požárníci: 118
- 1 Záchranka: 119

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

- 1 www.mzv.cz/phnompenh – Velvyslanectví ČR v Phnompenhu, ekonomické novinky z teritoria
- 1 www.mfaic.gov.kh – Ministerstvo zahraničních věcí a mezinárodní spolupráce Kambodže
- 1 www.moc.gov.kh – Ministerstvo obchodu Kambodže
- 1 www.mef.gov.kh – Ministerstvo hospodářství a financí Kambodže
- 1 www.evisa.gov.kh – elektronická žádost o vízum (jediná oficiální stránka)
- 1 www.worldbank.org/en/country/cambodia – Světová banka v Kambodži
- 1 www.adb.org/countries/cambodia/main – Asijská rozvojová banka v Kambodži
- 1 www.ccc.org.kh – Kambodžská obchodní komora
- 1 www.cccdirectory.org – Adresář členů Kambodžské obchodní komory
- 1 www.eurocham-cambodia.org – Evropská obchodní komora EuroCham
- 1 www.cambodiainvestment.gov.kh – Rada pro rozvoj Kambodže (CDC)
- 1 www.b2b-cambodia.com – portál o podnikání v Kambodži
- 1 www.customs.gov.kh – Celní správa
- 1 www.pressocm.gov.kh – stránky kambodžské vlády
- 1 www.phnompenhpost.com – elektronická podoba deníku Phnom Penh Post
- 1 www.khmertimeskh.com – elektronická podoba deníku Khmer Times